

Marijan Urbany

POMORSKO NAZIVLJE NA HRVATSKOM ILI SRPSKOM I ENGLESKOM JEZIKU, Školska knjiga, Zagreb 1989.

Na Fakultetu za pomorstvo i saobraćaj u Rijeci završen je projektni zadatak POMORSKO NAZIVLJE NA HRVATSKOM ILI SRPSKOM I ENGLESKOM JEZIKU. U toku je objavljivanje skupljenog gradiva, a namjera je da se pomoću terminološkog rječnika naše pomorstvo lakše uključuje u zbivanja u svjetskom pomorstvu s obzirom na to da je engleski međunarodni jezik i u toj grani privrede.

Tim povodom prisjetit ćemo se jednog od događaja koji su nas potakli da se prihvatimo organiziranja ovog posla na kojem je uz voditelja zadatka radilo desetak istraživača, lingvisti i stručnjaka za razne discipline vezane za pomorstvo. Prije desetak godina jedan od naših vrhunskih stručnjaka zamislio je da se u sklopu jedne složne pomorske ustanove, izdaju publikacije na engleskom jeziku kojima bi se svijet obavještavao o događajima u našem pomorstvu. Našao je izvornog govornika engleskog jezika za prevođenje članaka za to periodično izdanje s našeg jezika i zamolio me da se prihvatim lekture i korekture gradiva prije objavljivanja. Vjerujući da je prevođenje za štampu najbolje povjeriti onome koji prevodi na svoj materinski jezik, pristao sam i s nestrpljenjem očekivao rezultat. Nakon nekog vremena primio sam rukopis na korekturu. Vratio sam ga uz napomenu da mi ga nije moguće dotjerati za objavljivanje. Ovaj zamišljeni časopis nikada nije izašao.

Uloženi trud ipak nije bio uzaludan. U to sam vrijeme vodio kolegij prevođenje na engleski jezik. Skupio sam mnoštvo primjera iz praktičnog rada prevodilaca kojima sam mogao osvježiti nastavu i uz malo humora zabaviti studente. U tom smo radu spoznali da nam nedostaje priručnik kojim bi se stručni prevodilac mogao poslužiti u rješavanju problema u vezi s pomorskom terminologijom, osobito kolokacijama, frazama i sintagmama. Ustanovili smo da će često dobar stručnjak za pomorstvo sa skromnim znanjem engleskog jezika doći do boljeg ili bar suvislijeg prijevoda stručnog teksta nego dobar poznavalac tog jezika koji je daleko od života na moru i pomorstva. A da bi se premostio jaz koji treba savladati kada se misao zamišljena na jednom jeziku prenosi na drugi jezik, neprocjenjivo je koristan priručnik u kojem će se naći ne samo stručno nazivlje već i veze u kojima se ono u oba jezika javlja, s osobitim naglaskom na razliku tih veza u ta dva jezika.

Vratit ćemo se na spomenuti prijevodni pokušaj za koji sam smatrao da ga nije moguće uspješno ispraviti za objavljivanje jer je prevodilac bio nedovoljno upućen u pomorstvo i pojmove u vezi s njime a da bi mogao svladati prijevod tekstova koje sam ne razumije. Svaki će pomorac s najskromnijim znanjem engleskog jezika osjetiti šaljivu stranu prevodiočeva proizvoda. Pokazat ćemo i koncepciju na osnovi koje je razrađen projektni zadatak prenošenja pomorskog nazivlja i misli s našeg jezika na engleski.

U jednom se članku govorilo o »slobodnoj plovidbi«. To je za našeg prevodioca bilo »free sailing«. Sigurno mu je bila dobro poznata kolokacija »free translation«, što se i u našem jeziku kolocira kao »slobodni prijevod«, ali »slobodna plovidba« ni u najslobodnijem prijevodu nije »free sailing«. U našem će pomorskom rječniku prevodilac pod natuknicom *plovidba* moći među ostalim (u grozdu koji slijedi) naći i kombinacije *slobodna plovidba* tramp navigation, tramp shipping, tramping, *linijska plovidba* line service, regular service, lines traffic itd.

Sljedeća kolokacija koja je našeg prevodioca mistificirala bila je »plovni objekt«. Problem je riješio sa »sailing vessel«, što je, svakako, plovni objekt, ali samo jedna od mnogih vrsta plovnih objekata. Među mnoštvom kolokacija i fraza koje slijede iza natuknice *objekt* imamo i *plovni objekt* waterborne craft, floating craft, water craft, *lučki objekt* port installation itd. Kad spominje »izvađene plovne objekte« koje je s dna mora dignuo »Brodospas«, prevodi ih kao »extracted vessels«. Ova fraza, nažalost, nije ušla u naš terminološki rječnik. Naš je prevodilac očito imao iskustva sa svojim izvađenim zubom, »he had his tooth extracted«, no plovni objekt izvađen s morskog dna neće biti »extracted« kao zub, već će se bolje kolocirati sa »salvaged«, što bi pomorcu prevodiocu sigurno prije palo napamet.

Opisujući iste operacije »Brodospasa« u vezi s »dizanjem brodova«, približava se pomorskoj terminologiji s »hoisting ships«, ali je ovdje »hoist« upotrijebio u pogrešnom smislu. Dići čamac za spasavanje s površine mora na sohe broda bilo bi »hoist«, kao što je u rječniku i obrađeno, kao i dizanje zastave na jarbol ili dizanje jedra. No dizanje potonulih brodova bilo bi opet »salvaging« ili bar »raising«.

Veselu asocijaciju izaziva i prijevod »carving of ships« kad se spominju brodovi poslani u staro željezo. Pod *rezanje* unijeli smo i izraz *rezanje brodova* (u rezalištu) shipbreaking, scrapping of ships, cutting up of vessels. »Carving« nas prije podsjeća na rezanje purice na Thanksgiving Day, kada je »carving the turkey« funkcija oca obitelji na svečanom ručku.

Pod natuknicom *teret* imamo nekoliko desetaka kolokacija, među njima i *tekući teret* liquid cargo, cargo oil. Teško je pogoditi kako je taj teret zamislio prevodilac spominjući »current cargoes«. Mislio je valjda: ako su »tekuća godina« i »tekući račun« »the current year« i »current account«, onda je i tekući teret »current«.

Još je veća zagonetka što je mislio pod plovidbom »na relacijama Jadran-Jonsko more« – »on the Adriatic-Ionian Sea relationships«. Natuknica *relacija* obrađena je uz nekoliko prijevodnih ekvivalenata u svojim raznim značenjima, uz napomenu da u značenju izabrani *put* prijevoza toj stranoj riječi u našem jeziku odgovara u engleskom jeziku izraz *route*.

Ovo je samo nekoliko primjera koji pokazuju kako se na istraživanju stvarnih prevodilačkih problema nastojalo omogućiti da se ono što je na našem pomorskom jeziku zamišljeno, rečeno ili napisano izrazi na stručno ispravnom međunarodnom pomorskom jeziku, odnosno da se omogući i strancu koji donekle vlada našim jezikom da bolje razumije jezik kojim se služe naši pomorci i na kojem se piše stručna literatura.